

РОЗДІЛ 4. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЇ, МЕДИЦИНИ ТА ЕКОЛОГО-ВАЛЕОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

П. ЛЕСГАФТ ПРО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РОЗУМОВОГО І ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Гриньова М.В.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка,
Україна*

Петро Францевич Лесгафт (1837–1909 рр.) – видатний педагог, лікар, анатом, педагог, психолог, антрополог зробив вагомий внесок у розвиток педагогіки, який визначається теоріями фізичного та сімейного виховання.

Розвиток здорової дитини П. Лесгафт вбачав у правильній організації виховного процесу: «Зберігати здоров'я і попереджати захворювання дитини, без сумніву, задача важлива, що вимагає можливо більшої уваги до зростання і розвитку молодого організму» [1, с. 289]. Він висловив думку про взаємозв'язок розумового і фізичного виховання: «З точки зору нормальних проявів людини розумова і фізична діяльність повинні бути в повній відповідності між собою, бо тільки тоді будуть існувати всі умови для більш точного свідомого роз'єднання і порівняння між собою як усіх одержуваних уявлень, так і дій» [1, с. 234]. «Фізичне виховання намагається привчити дитину володіти собою, направляти свої дії думкою, чого можна досягти систематичними заняттями, а також іграми й прогулянками; необхідно більш за все привчати тих, хто займається, до порядку й законності — правдивості в їх діях» [1, с. 246].

У навчально-виховному процесі, що поєднує фізичне і розумове виховання, видатний педагог вважав за доцільне керуватися законами поступовості і послідовності розвитку та законом гармонії: «Відносно діяльності людини ці закони можуть бути виражені таким чином:

1. Діяльність усіх органів людського тіла, а разом з тим форма і об'єм їх збільшуються, якщо вони поступово і послідовно збуджуються до цього і якщо енергетичний прибуток усіх складових частин тіла, органів відповідає витратам (закон поступовості і послідовності).
2. Тільки у гармонійному розвитку всіх органів організм людини здатен вдосконалюватися та виконувати найбільшу роботу при найменшій затраті матеріалу й сили (закон гармонії)» [1, с. 234].

У своїй праці «Сімейне виховання дитини і його значення» вчений описав 6 типів дітей, що прийшли до школи, за проявами у характері та поведінці, які пов'язував з умовами виховання у сім'ї: лицемірний; честолюбний; добродушний; забитий — м'який; забитий — злісний; пригнічений. Крім характеристики поведінки дітей кожного типу, П. Лесгафт у своїй роботі визначає помилки у вихованні в різні періоди розвитку дити-

ни та надає рекомендації щодо недопущення таких помилок.

У результаті такого підходу реалізується вміння з найменшим трудом в найменший проміжок часу виконувати найбільшу роботу [1, с.235].

В главі «Сімейне життя дитини» П. Лесгафт висвітлює життя дітей до семирічного віку, тобто до початку навчання у школі. Для батьків в цій главі окреслено основні умови, яких необхідно дотримуватися, на думку педагога, для правильного виховання дітей:

1. Чистота вимагається як необхідна умова правильного харчування, а також як необхідний захід для попередження від усякого зараження.
2. Відсутність свавілля в діях вихователя або упередженість його дій є суттєвою вимогою щодо виховання людини.
3. Послідовність у відношенні від слова до діла у ставленні до дитини є дуже суттєвою вимогою у її сімейному вихованні.
4. Визнання особистості дитини з самого початку її свідомого життя також дуже суттєве, а на це звертають зазвичай занадто мало уваги під час виховання [1, с.208].

П. Лесгафт зазначав, що надмірні подразнення можуть порушувати нормальний розвиток організму дитини, тому важливо врахувати його рекомендації щодо продуктів харчування, особливо в сучасних умовах: «Що стосується їжі, то необхідно, щоб у ній було відсутнє все, що може посилювати роздратування, всякі пряні речовини і взагалі зайві смакові збудники. Їжа повинна слугувати тільки матеріалом, необхідним для розвитку і зростання дитини і відновлення всіх його витрат, отже, повинна відрізнятися своєю поживністю і не містити речовин, що не переварюються організмом у відомий період його розвитку і викликають своєю якістю або кількістю приваблюючі відчуття» [1, с. 169].

Впроваджуючи ідеї педагога П. Лесгафта у сучасне освітнє середовище, зазначаємо, що здоров'я школярів потребує суттєвого покращення. Здоров'язбережувальне навчання — це така взаємодія учителя з учнями, яка забезпечує фізичне, психічне і соціальне благополуччя всіх суб'єктів навчально-виховного процесу; підтримка здоров'язбережувального навчання — це взаємодія всіх суб'єктів навчального процесу для надання йому ознак упорядкованості, науковості, відкритості та привабливості.

Література

1. Лесгафт П. Ф. Избранные педагогические сочинения / П. Ф. Лесгафт ; сост. И. Н. Решетень. — М.: Педагогика, 1988. — 400 с.

СИСТЕМА «ДИДАКТОСЕРВІС» ЯК УМОВА ПРИРОДНИЧО- НАУКОВОГО НАВЧАННЯ: КРЕАТИВНИЙ ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНИЙ ПІДХІД

*Яланська С.П., Атаманчук Н.М.
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка,
Україна*

Однією з вимог сучасної природничо-наукової освіти є високий рівень природничо-наукового пізнання, обумовлений дискурсивно-